

	<i>Irinos Rozovos (2 numeris) dukra Valerija yra Tomaševskio padėjėja</i> <i>Renata Cytacka (12 numeris) yra Tomaševskio padėjėja ir Vandos Kravčionok (5 numeris) patarėja</i> <i>Vanda Kravčionok ir Michalas Mackevičius (6 numeris) yra UAB Rejspa akcininkai</i> <i>Robert Rackevič yra UAB Rejspa direktorius ir Tomaševskio padėjėjas</i> <i>Elžbieta Sadaiska yra buvusi Rejspa vadovė, Tomaševskio partijos atstovė spaudai.</i> <i>Miroslav Sadaiski yra Elžbietos brolis, buvęs Tomaševskio ir ministrės Ritos Tamašunienės padėjėjas</i> <i>Marjan Buinickas (49 numeris) yra Ritos Tamašunienės (4 numeris) padėjėjas ir kandidatas Molėtų – Širvintų apygardoje</i> <i>Justyna Buinicka yra Marjano dukra ir Tamašunienės padėjėja</i> <i>Justyna yra Šaulių apylinkės rinkimų komisijos narė apygardoje, kur kandidatuoja tėvas Buinickas</i> <i>Už Buinicką balsuoti vedami senukai iš Paberžės globos namų, kurių direktorė yra Rasa Tamošūnienė (39 numeris), kuri kandidatuoja Deltuvos apygardoje</i> <i>Stefanija Tamošūnienė yra Rasos vyro Dariaus Tamošūno mama, Lenkų sąjungos Širvintų skyriaus pirmininkė, buvusi tarybos narė.</i> <i>Darius Tamošūnas ir Jaroslav Tamašunas yra broliai.</i> <i>Jaroslav Tamašunas yra Ritos Tamašunienės vyras ir buvęs Tomaševskio padėjėjas</i> <i>Edita Tamošūnaitė (15 numeris) yra Dariaus ir Jaroslav sesuo ir Vilniaus vicemerė</i> <i>Viktoras Jusel yra buvęs Rejspa vadovu ir VšĮ Zorza valdančios pro-Tomaševskinę mediją, dalininkas kartu su Kaminskiu, jis taip pat yra Jedinskio patarėjas</i> <i>Danuta Jusel yra jo mama ir Narkevičiaus patarėja</i> <i>Viktoras Jusel yra Vilniaus rajono merės Marijos Rekst sūnėnas</i> <i>Liucina Kotlovskaja yra Vilniaus rajono savivaldybės administracijos direktorė ir Marijos Rekst dukterėčia</i> <i>Vladislav Michalkevič yra yra Marijos Rekst sūnus, pro-Tomaševskinio portalo L24 vadovas</i> <i>Robert Komarovski (17 numeris) yra Marijos Rekst pavaduotojas</i> <i>German Komarovski yra Robert brolis ir Nemenčinės kultūros centro direktorius</i> <i>Artur Komarovski yra kitas Robert brolis ir Nemenčinės miesto seniūnas</i> <i>Anželika Komarovska yra Robert žmona ir dirba Marijos Rekst savivaldybės skyriuje</i> <i>Elvyra Vyšnevskaja yra Anželikos sesuo ir dirba Marijos Rekst savivaldybės vyr. specialiste</i> <i>Valentina Komarovska yra Robert, Artur ir German mama ir dirbo Nemenčinės darželio direktore</i> <i>Renata Sobieska yra portalo L24 dalininkė, buvusi Mackevičiaus ir Tomaševskio padėjėja</i> <i>Renata Sobieska yra VšĮ „Lenkiškos minties institutas“ dalininkė</i> <i>Tadeuš Andžejevski (22 numeris) yra Seimo nario Leonard Talmont patarėjas, dirbęs UAB Rejspa leidinio redaktoriumi, VšĮ „Lenkiškos minties institutas“ direktorius</i> <i>Danuta Narbut yra buvusi Liucinos Kotlovskos pavaduotoja ir tos pačios Zorza dalininkė ir direktorė.</i>
--	---

		Slavomir Sobutovič yra Mackevičiaus patarėjas, jam priklausančio leidinio "Magazyn Wilenski" direktorius, taip pat spauda užsiimančios Všj Kresy direktorius Všj Kresy steigėja yra Vanda Kravčioniok. Česlav Puč yra Tomaševskio padėjėjas Marija Puč yra jo žmona, Trakų vicemerė ir buvusi Mackevičiaus patarėja Romualda Poševckaja (7 numeris) yra Tomaševskio padėjėja ir Seimo nario Česlavo Olševskio (Medininkų vienmandatė) patarėja Amen.⁴⁵
22.	2020-10-09	Ir jau paskutinį kartą. Kodėl taip draskosi Tomaševskis? Mesti didžiuliai pinigai į reklamą, pareiškimai Seime, skundai prokuratūrai, mobilizuotas visas turimas administracinis resursas, visi seniūnai ir seniūnaičiai, visas voratinklis. Nes viskas pakibo ant plauko. Pastaruosius stabilus jo elektoratas buvo 70 000 balsų ir to pakakdavo. Šiomet jau mažiau liko vyresnių rinkėjų, o jaunimas nebe taip, nesiveržia balsuoti už tomaševskininkus, atsirado alternatyvos – tokie lenkų politikai kaip Duchnevič, Dobrovolska ar Ščerbaitė nurinks balsų nuo tomaševskio savo partijoms, dalį rusakalbių rinkėjų ypač Trakų rajone ir Klaipėdoje gali nuvilioti Uspaskichas. Tad net ir maksimaliai mobilizavęs saviškius Waldemortas, manau, gali tikėtis geriausio atveju tokio paties ar kiek mažesnio rezultato ir melstis, melstis, melstis, kad bendras aktyvumas būtų kuo mažesnis. Nes jei tomaševskininkai nesurenka 5 procentų ir lieka be frakcijos Seime, niekam jie neįdomūs formuojant Vyriausybę, jie lieka be postų, be ministerijų, be priėjimo prie ES pinigų ir su baime laukia šeimininko skambučio. Kodėl ištikimybę tomaševskininkams jau nesislėpdami prisiekinėja Skvernelis su Karbauskiu, jų apygardose net nekeldami savų kandidatų, kad tik nesutrukdytų? Nes viskas irgi kaba ant to paties plauko. Iš aštuonių auksinių tomaševskininkų mandatų gali likti tik trys. Ir jeigu bus prarasti penki, bendrų LVŽS + Darbo partijos + galbūt Laisvės ir teisingumo mandatų gali nepakakti daugumai sudaryti. Ir čia būtų krachas. Sukrapštai 66 ir pritrūksta. Ir tas plaukas yra labai plonas – galbūt vos keli tūkstančiai balsų. Įsivaizduokit - plaukas, kuris lems koalicijas, ES milijardų dalybas ir svarbiausius postus, gali priklausyti nuo jūsų. Ateisit sekmdienį balsuoti ir atsisveikinti. Ar neateisit <...>⁴⁶
23.	2020-10-10	Prieš didįjį sekmadienį metas atsiskaityti už kampanijos „Viso gero, Voldemortai“ finansus. Prie kampanijos finansiškai prisidėjo 464 asmenys (sėsit visi). Iš viso surinkta 15 017 eurų Išleista: Diskusinio leidinio „Viso gero, Valdemarai?“ spaudos darbai (300 000 vienetų, spausdinta Lenkijoje) – 5 150 eurų Diskusinio leidinio „Viso gero, Valdemarai?“ platinimo darbai – 7 500 eurų Išlaidos reklaminei kampanijai Adnet Media su pritaikyta nuolaida – 266 eurai Teisinės išlaidos: 750 eurų (atidėta ateičiai) Audio studijos nuoma: 75 eurai Apmokėtos rinkimų stebėtojų kuro ir transporto išlaidos – 1 200 eurų

⁴⁵ <https://www.facebook.com/andrius.tapinas/posts/10222030087214492>

⁴⁶ <https://www.facebook.com/andrius.tapinas/posts/10222036584736926>

		<i>Reprezentacinės išlaidos rinkimų nakčiai (du buteliai šampano ir čipsai) – 76 eurai</i> <i>Aviabilietas į vieną pusę, jeigu paaiškės, kad kažkaip taip gavosi, jog Valdemaras surinko 20 procentų, formuos Vyriausybę ir bus premjeras – rezervuota iš savų</i>⁴⁷
24.	2020-10-12	<i>Sveiki atvykę į antrąją dalį arba "Mūšiai dėl sielos"</i> <i>Antrasis turas. Trys apygardos. Trys mūšiai</i> <i>Nemenčinės apygarda: konservatorius</i> <i>Justas Džiugelis</i> <i>vs asfalto klotėjas Rita Tamašunienė. Kol kas 22-39, bet sutelkus visus žmones, kurie balsavo už liberalų Mušeikį, Laisvės partijos Skaraitį ir centro partijos Aleknavičių bei pirmą kartą rimtai mobilizavus neatėjusius balsuoti naujakurius - Justas gali turėti 45-46. Gal pavyks net ir socdemų balsuotojus įtikinti ateiti dėl bendro tikslo atlikti protingą pasirinkimą.</i> <i>Naujosios Vilnios apygarda: konservatorė</i> <i>Monika Navickienė</i> <i>prieš buvusią Pervyl Baltijskij propagandistę Poševeckąją, kuri jau lieja ašaras Sputnike apie tai, kaip Tapinas pražudė jos partiją naudodamas juodąsias technologijas ir netikras naujienas.</i> <i>Monika pirmuoja 35-15, pridėkim Evelinos Dobrovolskos 12 procentų ir atrodo viskas neblogai, tiesiog reikia neužmigti ant laurų ir paraginti vieni kitus ateiti balsuoti</i> <i>Ir, žinoma, Gargždai. Petras Gražulis prieš</i> <i>Rasa Petrauskienė</i> <i>Skirtumas Gražulio naudai tik vienas procentas ir unikali galimybė kartą ir visiems laikams nukrapšyti šitą šašą nuo parlamento taip, kaip Gražulis krapštė snarglius ant palangės.</i> <i>The game is on, kaip sakė Šerlokas.</i>⁴⁸
25.	2020-10-14	<i>Achtung! Achtung!</i> <i>#MūšisdėlNemenčinės ir čia susitinka</i> <i>Justas Džiugelis</i> <i>ir premjerinio asfalto klotėjas, paskutinė Tomaševskio viltis Rita Tamašunienė. Po pirmo turo Tamašunienė pirmuoja 39-21,7, bet kiek žinau, į Justo pusę jau stoja buvę konkurentai iš Liberalų sąjūdžio, Laisvės partijos ir Centro partijos ir pridėjus jų surinktus balsus rezultatas darosi įdomus 39-42 Justo naudai. Akivaizdu, jog laimės tas, kuris geriausiai mobilizuos savo rinkėjus antrajam turui. Patyrę nokautą tomaševskininkai mėgins reabilituotis bent dar vienam mandatui, o jungtinis frontas mėgins padaryti neįmanoma: išplėsti pergalę woldemortininkų širdyje.</i> <i>Pagrindinėse anti-tomaševskinėse apylinkėse Džiugelis ir abiejų liberalių partijų kandidatai rinko įspūdingai: 71% Bukiškyje, 70% Riešėje, 56% Didžiojoje Riešėje, 51% Avižieniuose ir Buivydiškėse. <...></i>⁴⁹

Teisinis vertinimas

21. Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Kampanijų finansavimo įstatymas) 2 straipsnio 8 dalyje politinė reklama apibūdinama kaip *valstybės*

⁴⁷ <https://www.facebook.com/andrius.tapinas/posts/10222048122425361>

⁴⁸ <https://www.facebook.com/andrius.tapinas/posts/10222065417977739>

⁴⁹ <https://www.facebook.com/andrius.tapinas/posts/10222078023532870>

politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.

22. Pagal Kampanijų finansavimo įstatymo 16 straipsnio 6 dalį politinė reklama nelaikomi:

22.1. *politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politiką, politinių partijų, kandidatų veiklą, informacija, kuria neraginama nedalyvauti referendume, balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą (2 punktas);*

22.2. *politinės kampanijos laikotarpiu per visuomenės informavimo priemones neatlygintinai, laikantis objektyvumo ir politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumo principų viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų skleidžiama informacija apie rinkimų programas (3 punktas).*

22.3. *Pagal Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 80 dalį, viešosios informacijos rengėjas – visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslaugos teikėjas, radijo programų transliuotojas, leidykla, kino, garso ar vaizdo studija, informacijos, reklamos ar viešųjų ryšių agentūra, redakcija, informacinės visuomenės informavimo priemonės valdytojas, nepriklausomas kūrėjas, žurnalistas ar kitas asmuo, rengiantys ar pateikiantys skleisti viešąją informaciją.*

23. Kampanijų finansavimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama turi būti pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos.* To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama, nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politinė reklama ir yra draudžiama.* Už jos skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.

24. Kampanijų finansavimo įstatymo 3 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad *priimti aukas ir įgyti turtinių prievolių dėl išlaidų politinei kampanijai gali tik savarankiškai politinės kampanijos dalyviai ir tik nuo jų registravimo savarankiškais politinės kampanijos dalyviais ir jų sąrašo paskelbimo Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje dienos.*

25. Kampanijų finansavimo įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *prasidėjus politinei kampanijai, visos politinės kampanijos išlaidos gali būti apmokamos tik iš politinės kampanijos sąskaitoje esančių lėšų.*

26. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 50 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *rinkimų agitacija gali būti įvairių formų ir būdų, išskyrus tuos, kurie pažeidžia Konstituciją ir įstatymus, prieštarauja moralei, teisingumui ar visuomenės darnai, neatitinka sąžiningų ir garbingų rinkimų.*

27. Vykdydama Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2013 m. gegužės 2 d. potvarkiu Nr. 154 sudarytos darbo grupės 2016 m. birželio 16 d. protokoliniu sprendimu Nr. IVL-187 patvirtintą Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos mažinimo 2016–2018 metų veiksmų planą, atsižvelgdama į įstatymų, reglamentuojančių politinės reklamos skleidimą ir politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimą, nuostatas, gautus paklausimus ir įvykdytus tyrimus, siekdama užtikrinti, kad trečiųjų asmenų platinama informacija apie politikus, politinę partiją, kandidatą, kitus politinės kampanijos dalyvius būtų nešališka ir objektyviai pateikiama, ir skatinti piliečių politinį švietimą, politinio sąmoningumo ugdymą ir sumažinti galimų ginčų kilimo prielaidas, VRK 2018 m. birželio 19 d. sprendimu Nr. Sp-75 patvirtino Rekomendacijos dėl ne pelno organizacijų skleidžiamos informacijos apie politinės kampanijos dalyvius ir jų rinkimų programas. Šiose rekomendacijose numatyta, jog tam, kad informacijai nebūtų taikomi politinės reklamos reikalavimai, tokia informacija turėtų atsirasti skleidžiančios (rengiančios) organizacijos iniciatyva, siekiant informuoti visuomenę, savo narius; taip pat, kad skelbiama faktinė informacija turėtų atitikti organizacijos įstatus, veiklos tikslus, skelbiamas vertybes, misiją ir strategiją; taip pat rekomenduojama užtikrinti, kad programų analizė būtų atliekama visų arba objektyviais kriterijais atrinktų dalyvių (gali būti tik vienu ar keliais aspektais).

28. Siekis formuoti neigiamą rinkėjų nuomonę apie vieną ar kitą politiką ar pan. politinė reklama pripažįstamas ir teismų praktikoje (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. N-62-957-11⁵⁰).

Dėl akcijos „Viso gero, Voldemortai“ vertinimo

29. Apie akciją „Viso gero, Voldemortai“ Andrius Tapinas užsimena 2020 m. rugsėjo 2 d. savo socialinio tinklalapio „Facebook“ įrašė, kuriame nurodoma: „Didžiausias politinis realybės šou „Atsisveikinimas su Voldemortu“ – nuo rugsėjo 13. #mažiau5procentų #sudieVoldemortai“.

30. Apie šios akcijos pradžią Andrius Tapinas skelbia 2020 m. rugsėjo 14 d. savo socialinio tinklalapio „Facebook“ įrašė: „Viso gero, Voldemortai. Pradedam. Politologai kraipo galvas ir nežino, kaip tai vertinti. O mes sakom – įvertinkim spalio 11 naktį, kai bendromis pastangomis tomaševskininkų partija nesurinks 5% ir nepateks į Parlamentą <...> Tačiau svarbiausia – jeigu mes norime atsisveikinti su Tomaševskiu, turime ateiti į rinkimus. Visoje Lietuvoje – nuo Lazdijų iki Skuodo. Mūsų skaičiavimais reikia papildomų 90 000 žmonių ir tomaševskininkų

⁵⁰ <https://eteismai.lt/byla/28921478699873/N-62-957-11>

procentas kris žemiau 5 procentų. Būtina ateiti balsuoti, net jei galvojat, kad visiškai nėra už ką balsuoti – balsuokit už Harį Poterį ir išmeskit Voldemortą. Biuletenis bus negaliojantis, tačiau vis tiek bus įskaičiuotas, nes jūs išreiškėte savo valią.“

30.1. Tame pačiame 2020 m. rugsėjo 14 d. įrašė skelbiama apie planuojamą leidinį: „*Laikraštis „Viso gero, Valdemarai“*. Lietuvos lenkų žodžiais atskleidžiami tomaševskininkų tikslai ir pagrindiniai antivalstybiniai darbai. Kampanijos tikslas. Paaiškinimas, kodėl balsuojant sugadinti biuletenį irgi yra pilietinės valios išraiška. TV programa ir horoskopai. 300 000 tiražu, o gal ir dar daugiau. Į kiekvienus namus.“ ir kartu paskelbiama apie tai, kad šio leidinio išleidimui bus renkamos piniginės lėšos, kurių nurodoma paskirtis sutampa su bendru akcijos pavadinimu „Viso gero, Voldemortai“: „*Laikraščio leidybai ir kitiems reikalams Laisvės TV atidarė specialią sąskaitą <...> Paskirtis: „Viso gero, Voldemortai“. Paypal: el. paštas – gabija@laisves.tv, pažymėti „Viso gero, Voldemortai“*. Taip pat pastebėtina, kad šiame įrašė nurodoma: „*Kategoriškai atsisakėme imti bent eurą iš bet kurios partijos, nes tikiu, kad atsisveikinti su Voldemortu galime dar kartą surėmę pečius. <...> bet aš tikiu, kad noras išvalyti Lietuvos politiką nuo jedinskių ir rozovų bus didesnis. Kaip visada, žinote tiksliai, kur ir kaip panaudoti jūsų pinigai. Tad, pirmyn, prisidėkit, dalinkitės šia žinia ir susitelkę padėkite padaryti nedidelį stebuklą politinėje arenoje – atsisveikinti su Voldemortu.*“

31. Andrius Tapinas VRK pateiktame atsakyme nurodė: „*Nevedu savo pasisakymų statistikos, todėl neturiu duomenų, kuriais remdamiesi teigiate, jog „neigiama/kritiška“ informacija apie LLRA-KŠS mano laidoje ir/ar Facebook puslapyje yra kartojama dažniau nei apie kitas partijas. Dar kartą norėčiau pabrėžti, kad apie politiką rašau ir kuriu laidas visos rinkimų kampanijos metu, ir reaguju į visuomenines, politines aktualijas bei įvairių politikų pasisakymus bei veiksmus. <...> Esu subjektyvus vertindamas kuri politinė partija yra verta, o kuri neverta gauti rinkėjų balsus. Ir tokią poziciją reiškiu viešai kaip ir kiti viešojo diskurso dalyviai. Ar mano vertinimais vadovautis ar juos ignoruoti yra kiekvieno mano viešosios veiklos stebėtojo asmeninis reikalas.*“

32. VŠĮ „Laisvės TV“ VRK pateiktame atsakyme nurodė: „*Pagrindinė VŠĮ Laisvės TV laida yra „Laikykites ten su Andriumi Tapinu“ – politinės satyros laida, kuri visus metus skelbia turinį, kuris gali būti laikomas vienos ar kitos partijos nenaudai. Šių rinkimų periodu be įprastinių laidų buvo parengtos dar septynios laidos, kritiškai ir satyriškai atsiliepiančios apie septynias partijas. Laidų vedėjo ir visuomenininko Andriaus Tapino pasisakymai asmeninėje paskyroje socialiniame tinklalapyje Facebook yra jo asmeninis reikalas ir „Laisvės TV“ nesiima jų vertinti.*“

32.1. VRK papildomai pateiktame atsakyme VŠĮ „Laisvės TV“ patikslino savo pirminį atsakymą apie 7 laidas, kuriose kritiškai ir satyriškai aptariamoms partijoms. Kaip pavyzdžiai buvo pateiktos 6 nuorodos į laidas apie: Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdį, Darbo partiją, Lietuvos socialdemokratų partiją, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungą, Laisvės partiją, Tėvynės sąjungą-Lietuvos krikščionis demokratų.

32.2. Peržiūrėjus pateiktas nuorodas, nustatyta, kad pateiktų laidų pabaigoje vedėjas sako: „*Ačiū kad žiūrėjot. Spalio 11 ateikit į rinkimus. Įkalbėkit balsuoti 11 draugų. Išmeskim iš Seimo tomaševskininkus ir viskas bus gerai.*“⁵¹; „*Jei dar neapsisprendėte už ką balsuoti arba nerandate sau tinkamo kandidato. Balsuokit už Harį Poterį. Prisidėkit prie akcijos Viso gero, Voldemortai* (ekrane rodomas sumaketuotas paveikslėlis, kuriame šalia Seimo pastato vaizduojamas Valdemaras Tomaševskis, užrašas VISO GERO Voldemortai ir rinkimų biuletenio pavyzdys, kuriame perbrauktas Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos pavadinimas ir žemiau įrašyta Haris Poteris)⁵²“, „*Ačiū kad žiūrėjot. Eikit į rinkimus, nes kas jei ne jūs, išmes Tomaševskį iš Seimo*“.⁵³

33. Vėl „Laisvės TV“ nurodytos 6 laidos apie Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdį, Darbo partiją, Lietuvos socialdemokratų partiją, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungą, Laisvės partiją, Tėvynės sąjungą-Lietuvos krikščionis demokratų gali būti laikomos atitinkančiomis Įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 3 punkte numatytą išimtį, kad politinė reklama nelaikoma *politinės kampanijos laikotarpiu per visuomenės informavimo priemonės neatlygintinai, laikantis objektyvumo ir politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumo principų viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų skleidžiama informacija apie rinkimų programas*. Tačiau abejonių dėl objektyvumo ir politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumo principų laikymosi kelia šiose laidose įterpiami priminimai apie vykdomas akcijas „Viso gero, Valdemarai?“ ir „Viso gero, Voldemortai“.

34. Tyrimo metu pastebėta, kad apie pradėtas akcijas „Viso gero, Valdemarai?“ ir „Viso gero, Voldemortai“ yra primenama kituose Vėl „Laisvės TV“ ar Andriaus Tapino paskelbtuose vaizdo įrašuose, laidose⁵⁴. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad skelbiamu turiniu „Facebook“ įrašuose ir Vėl „Laisvės TV“ laidose „Laikykites ten su Andriumi Tapinu“⁵⁵ yra lyginami tam tikri LLRA-KŠS ir kitų trijų partijų kandidatai (galima suprasti, kad siūloma balsuoti už ne LLRA-KŠS kandidatus). Vėl „Laisvės TV“ ir Andriaus Tapino teigimu, nebuvo gauta užsakymų dėl politinės reklamos nei iš Robert Duchnevič ar Lietuvos socialdemokratų partijos, nei iš Alicijos Ščerbaitės ar Darbo partijos, nei iš Evelinos Dobrovolskos ar Laisvės partijos. Taip pat pastebėtina, kad šie asmenys yra parinkti ne iš vienos politinės partijos ir juos visus vienija bendras kilmės kriterijus.

35. Pagal Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalį, *viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai savo veikloje vadovaujasi Konstitucija ir įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, humanizmo, lygybės, pakantos, pagarbos žmogui principais, gerbia žodžio, kūrybos, religijos ir sąžinės laisvę, nuomonių įvairovę, laikosi profesinės*

⁵¹ https://www.youtube.com/watch?v=TfzFrnTTkcg&list=PL8TBk5U1IzT58Z4_Hu4mJI1MLFKyPrnw4&index=1

⁵² https://www.youtube.com/watch?v=kTgZG8d5hMU&list=PL8TBk5U1IzT58Z4_Hu4mJI1MLFKyPrnw4&index=6

⁵³ https://www.youtube.com/watch?v=xhg_56r1ziQ&list=PL8TBk5U1IzT58Z4_Hu4mJI1MLFKyPrnw4&index=4

⁵⁴ Pavyzdžiui: <https://www.youtube.com/watch?v=q7hHaxilIRE;>

https://www.youtube.com/watch?v=2Ux_25NHDOU;

<https://www.facebook.com/laisvestv/posts/2704279706496714;>

<https://www.facebook.com/1630629673/posts/10222006951116104/?extid=0&d=n>.

⁵⁵ Pavyzdžiui: <https://www.youtube.com/watch?v=q7hHaxilIRE;>

etikos normų, Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso (toliau – Kodeksas) nuostatų, padeda plėtoti demokratiją, visuomenės atvirumą, skatina visuomenės pilietiškumą ir valstybės pažangą, stiprina valstybės nepriklausomybę, ugdo valstybinę kalbą, tautinę kultūrą ir dorovę.

35.1. Pagal to paties straipsnio 3 dalį, *viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai.*

36. Kampanijų finansavimo įstatymo tikslas yra *užtikrinti politinių kampanijų demokratiškumą, politinių kampanijų finansavimo teisėtumą, skaidrumą ir viešumą, reglamentuoti politinių kampanijų finansavimo tvarką ir finansavimo kontrolę.* Šiame įstatyme numatyti ribojimai ne visai viešai skleidžiamai informacijai, o tik politinei reklamai. Visuomenės informavimo priemonių skleidžiama informacija, taip pat ir kritiški atsiliepimai, sietini su visuomenės informavimu apie rinkimus.

37. Pareiškėjai nurodė, kad *„Informacijos turinys akivaizdžiai nukreiptas prieš politinės kampanijos dalyvį – LLRA-KŠS ir jo kandidatus“.* Pats Andrius Tapinas viešai skleidžiamoje informacijoje taip pat nurodė, kad siekiama, kad LLRA-KŠS surinktų mažiau nei 5 proc. dalyvavusių rinkimuose balsų. Nagrinėjant paskleistą informaciją, galima įžvelgti, kad labiau buvo akcentuojamas aktyvus dalyvavimas rinkimuose, o ne rinkimų biuletenių gadinimas arba raginimas balsuoti ar nebalsuoti už kitas partijas.

38. Vertintina, ar VŠĮ „Laisvės TV“ ir žurnalisto Andriaus Tapino veikla informuojant visuomenę apie rinkimus ir kampanijos dalyvius nepažeidė Visuomenės informavimo įstatymo bei Visuomenės informavimo etikos kodekso ir ribos tarp žurnalisto žodžio laisvės ir politinės reklamos, dažnai neigiamai atsiliepiant apie vieną iš kampanijos dalyvių, pvz., reportažuose apie kitas politines partijas spalio 8 d. paskelbtame reportaže⁵⁶ „Tomaševskininkų darbeliai ir pinigų siurbimo voratinklis“.

39. Manytina, kad, vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo 46¹ straipsnio 3 dalimi, yra pagrindas Visuomenės informavimo etikos komisijai perduoti Skyriaus surinktą tyrimo medžiagą su prašymu įvertinti VŠĮ „Laisvės TV“ ir Andriaus Tapino skleistą informaciją apie akcijas „Viso gero, Valdemarai?“ ir „Viso gero, Voldemortai“ pagal Visuomenės informavimo etikos kodekso 25, 26, 27, 28 straipsnius ir pateikti VRK sprendimą.

Dėl leidinio „Viso gero, Valdemarai?“ vertinimo

40. Andrius Tapinas 2020 m. rugsėjo 15 d. savo socialinio tinklalapio „Facebook“ įrašė „Viso gero, Valdemarai?“ akciją aprašo kaip: *„Viso gero, Valdemarai?“ – yra įvairių formų diskusijų ciklas įvairiose erdvėse, skirtas aptarti klausimą, ar Lietuvos rinkėjai turėtų toleruoti Valdemaro Tomaševskio partijos veiklą ir vertybes. Visose medijose Tomaševskio partijos atstovai turės progą pateikti savo lygiavertę nuomonę, kodėl Valdemarui nereikia sakyti viso gero.“*

⁵⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=LI7A42jn5NA>

41. Andrius Tapinas 2020 m. spalio 1 d. savo socialinio tinklalapio „Facebook“ įrašė pristato leidinį „Viso gero, Valdemarai?“. *Blogų naujienų savaitė Woldemortui tęsiasi. Štai mūsų sunkioji artilerija. Diskusinis leidinys „Viso gero, Valdemarai?“. Mes tik klausiamo. Tomaševskio partijai buvo skirta lygiai pusė vietos diskusiniame leidinyje ir išsiųstas oficialus laiškas su siūlymu išsakyti savo poziciją. Nes čia ne politinė reklama, o diskusinis leidinys <...> #visogeroValdemarai #spalio11ateiksu11*“.

42. VšĮ „Laisvės TV“ VRK pateiktame atsakyme nurodė, kad LLRA-KŠS buvo siūloma išsakyti savo nuomonę apie partijos veiklą ir vertybes. Kartu su atsakymu pateikta 2020 m. rugsėjo 21 d. adresu info@awpl.lt išsiųsto laiško kopija. Tačiau gautame LLRA-LŠS atsakyme nurodoma, kad LLRA-LŠS galimybė pasisakyti nebuvo suteikta ir kad jokių kvietimų dalyvauti laidose negavo, tačiau ir patys dėl dalyvavimo nesikreipė.

42.1. Seimo rinkimų įstatymo 53 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad *atsakomąją nuomonę partija visuomenės informavimo priemonei pateikia per savo atstovą rinkimams prie Vyriausiosios rinkimų komisijos arba per savo atstovą rinkimams prie apygardos rinkimų komisijos. Jeigu atstovas rinkimams laiku pateikė visuomenės informavimo priemonei atsakomąją nuomonę, bet ji nebuvo paskelbta, atsakomoji nuomonė Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu skelbiama per Lietuvos nacionalinį radiją ar televiziją <...>*. Tyrimo metu (nuo rugsėjo mėnesio, kai buvo gautas pranešimas, kad yra skleidžiama „tikrovės neatitinkanti, šmeižikiška informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų valią“) nebuvo gauta pranešimų apie tai, kad LLRS-KŠS ar jos keliami kandidatai būtų kreipęsi dėl atsakomosios nuomonės paskelbimo į VšĮ „Laisvės TV“ ar į VRK, tai yra nėra duomenų apie aktyvius partijos veiksmus, kad būtų paskelbta jos atsakomoji nuomonė.

43. VšĮ „Laisvės TV“ VRK pateiktame atsakyme nurodė, kad buvo planuojama ir daugiau tokių leidinių, tačiau „*dėl lėšų trūkumo teko apsiriboti partijų pristatymu Andriaus Tapino laidose „Laikykites ten su Andriumi Tapinu“*“.

44. VšĮ „Laisvės TV“ išleisto diskusinio leidinio „Viso gero, Valdemarai?“ tiražas 300 000 vnt. Leidinio leidyba, viešinimas internete, platinimas kainavo 14 484,57 Eur (patvirtina pateiktos sąskaitos faktūros). Leidinys finansuotas iš VšĮ „Laisvės TV“ surinktų fizinių asmenų, kurių tapatybės VRK neatskleistos, lėšų – 15 017,13 Eur.

45. VšĮ „Laisvės TV“ išleistą diskusinį leidinį „Viso gero, Valdemarai?“ sudaro 4 puslapiai.

45.1. Pirmas leidinio puslapis iliustruotas Valdemaro Tomaševskio nuotrauka su citata „*Georgijaus juostelė – tai gėrio simbolis, o tai, kad kažkur jį naudoja separatistai, tai gali naudoti*“ – V. Tomaševskis, rugpjūčio 23 d. interviu „ELTA“. Tame pačiame puslapyje išskiriamos skiltys „*Kodėl reikia pasakyti „Viso gero, Valdemarai“, Kodėl nereikia pasakyti „Viso gero, Valdemarai“?*“ (šioje skiltyje nurodoma: „Tomaševskio partija buvo raštu informuota apie galimybę išsakyti

lygiavertę poziciją diskutiniame leidinyje, jai buvo išsiųsti klausimai, tačiau atsakymų nesulaukta), „Jūsų PLANAS Seimo rinkimuose“, „Ateik į rinkimus! Piešk žaibą ir atsisveikink su Valdemaru!“. Tame pačiame puslapyje vaizduojamas rinkimų biuletenis, kuriame siūloma įrašyti „*Haris Poteris*“.

45.2. Antrame leidinio puslapyje pateikiama informacija apie LLRA-LŠS: „VALDEMARO TOMAŠEVSKIO SĄRAŠAS IR JO DARBAI“. Šiame puslapyje aprašomi (LLRA-LŠS keliama kandidatai, kurie yra sąrašo viršuje) Zbignevas Jedinskis, Irina Rozova, Jaroslavas Narkevičius, Rita Tamašunienė, Michalas Mackevičius, Romualda Pošaveckaja, Jaroslavas Kaminskis, Renata Cytacka. Tame pačiame puslapyje vaizduojamas rinkimų biuletenis, kuriame siūloma įrašyti „*Haris Poteris*“ ir raudoname fone rašoma „*Spalio 11 Ateik balsuoti – atsisveikink su Valdemaru*“. Tame pačiame puslapyje rašoma „LLRA-KŠS buvo išsiųstas oficialus laiškas ir klausimai apie šiuos pasisakymus, kad būtų pateikta lygiavertė pozicija diskutiniame leidinyje. Jokio atsakymo nebuvo sulaukta.“

45.3. Trečiame leidinio puslapyje cituojamos kitų žmonių kritiškos nuomonės apie LLRS-KŠS „LIETUVOS LENKAI APIE TOMAŠEVSKIO PARTIJĄ“. Tame pačiame puslapyje rašoma „LLRA-KŠS buvo išsiųstas oficialus laiškas ir klausimai apie šiuos pasisakymus, kad būtų pateikta lygiavertė pozicija diskutiniame leidinyje. Jokio atsakymo nebuvo sulaukta.“ Tame pačiame puslapyje raudoname fone rašoma „*Spalio 11 Ateik į rinkimus – piešk žaibą - atsisveikink su Valdemaru*!“.

45.4. Ketvirtame leidinio puslapyje pateikiami apie LLRS-KŠS parengti horoskopai „*Politinis horoskopas Seimo rinkimams*“, anekdotai, skelbimai. Tame pačiame puslapyje vaizduojamas rinkimų biuletenis, kuriame siūloma įrašyti „*Haris Poteris*“, ir raudoname fone rašoma „*Spalio 11 Ateik balsuoti – atsisveikink su Valdemaru*“. Puslapio apačioje nurodomas žymėjimas: „*Diskusinis leidinys „Viso gero, Valdemarai?“, leidėjas – VšĮ „Laisvės TV“, nuotraukos „15min“, finansavimo šaltinis: sutelktinis Lietuvos žmonių finansavimas, tiražas – 300 000*“.

46. 2020 m. spalio 16 d. gautame Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kriminalinės policijos Sunkių nusikaltimų tyrimo valdybos 3-iojo skyriaus nutarime atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą nurodoma, kad: „Šiuo atveju leidinyje cituojamos žmonių nuomonės vertintinos kaip kritiškos, tačiau jokių būdų ne skatinančios neapykantą ar skatinančios kurstymą diskriminuoti žmonių grupę ar jai priklausančią asmenį dėl tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. <...> Be to, vadovaujantis nuoseklia EŽTT praktika, leidžiamos politiko kritikos ribos yra daug platesnės negu valstybės tarnautojo, teismo ar privataus asmens. Politiko statusas įpareigoja būti ypač tolerantišku kritikai, jam taikoma didesnė tolerancijos kritikai taisyklė...“

47. VšĮ „Laisvės TV“ nurodė, kad jiems teko apsiriboti partijų pristatymu Andriaus Tapino laidose „Laikykites ten su Andriumi Tapinu“. Peržiūrėjus nurodytas laidas, buvo pastebėta,

kad laidose, kuriose kalbama apie kitas partijas, jos taip pat yra aptariamose kritiškai ir satyriškai. Tačiau parodytos laidos apie kitas partijas ir išleistas leidinys „Viso gero, Valdemarai?“ negali būti laikomi lygiaverčiais tiek dėl paties turinio, tiek dėl turinio pateikimo formos. Leidinys „Viso gero, Valdemarai?“ nėra laikomas ir pristatomas kaip laidos ciklo apie politines partijas, dalyvaujančias 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose, dalis, o yra siejamas su akcijomis „Viso gero, Valdemarai?“ ir „Viso gero, Voldemortai“, kuriomis siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuoti rinkimuose.

48. VŠĮ „Laisvės TV“ atsakyme ir Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kriminalinės policijos Sunkių nusikaltimų tyrimo valdybos 3-iojo skyriaus nutarime nepradėti ikiteisminio tyrimo nurodyta, kad diskusiniam leidiniui išleisti buvorinkta parama iš pavienių fizinių asmenų (iš 464 asmenų surinkta 15 017,13 Eur). VRK 2020 m. spalio 28 d. raštu Nr. 2-1665(7.9) kreipėsi į Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kriminalinės policijos Sunkių nusikaltimų tyrimo valdybą dėl VŠĮ „Laisvės TV“ banko sąskaitos išrašo pateikimo. 2020 m. spalio 29 d. gauti prašyti dokumentai (reg. Nr. 1-5198(7.9)).

49. Banko sąskaitos išrašė, nesant asmens kodo, nebuvo vertinamas vardų ir pavardžių sutapimas. Nustatyta, kad buvo skirta lėšų nuo 1 iki 666 Eur, daugiausia lėšų (57,23 proc.) sudaro sumos nuo 12,01 iki 100 Eur. Didžiausia suma (666 Eur) sudaro 4,43 proc. surinktų lėšų.

Skirtų lėšų suma, eurai	Gautų aukų skaičius	Bendra suma	Proc. nuo surinktų lėšų
12 ir mažiau	225	1 725,45	11,49
12,01–100,00	223	8 594,68	57,23
100,01 ir daugiau	16	4 697,00	31,28
Iš viso	464	15 017,13	

50. Nors leidinys „Viso gero, Valdemarai?“ įvardintas kaip diskusinis leidinys, atsižvelgiant į jo turinį ir apipavidalinimą bei tai, kad jis buvo išleistas specialiu tikslu, bei tai, kad jam išleisti buvo renkamos lėšos, laikytinas neigiama politine reklama, nes siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją rinkimuose nebalsuoti už konkrečią politinę partiją.

51. Tyrimo metu nenustatyta, kad ši neigiama politinė reklama buvo paskleista kurio nors kito konkretaus politinės kampanijos dalyvio interesais. Leidinys sumanytas, parengtas ir išplatintas ne politinės kampanijos dalyvio.

52. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad leidinio paskutiniame puslapyje pateikta informacija yra panaši į politinės reklamos žymą: leidėjas, finansavimo šaltinis, tiražas, todėl pagrindo leidinį pripažinti paslėpta politine reklama nėra.

53. Patys leidinio kūrėjai nurodo, kad leidinio leidybos nerėmė kiti kampanijos dalyviai („*Laikraštis „Viso gero, Valdemarai“*. Lietuvos lenkų žodžiais atskleidžiami tomaševskininkų tikslai ir pagrindiniai antivalstybiniai darbai. <...> 300 000 tiražu, o gal ir dar daugiau. Į kiekvienus namus. Neslėpsiu, tam reikia pinigų ir jūsų pagalbos. Kategoriškai atsisakėme imti bent eurą iš bet kurios partijos“)⁵⁷. Be to, viešai buvo paskelbtos visos leidinio rengimo bei platinimo išlaidos.

54. Kampanijų finansavimo įstatyme nenumatytas ribojimas skleisti politinę reklamą kitiems (tretiesiems) asmenims, išskyrus tai, kad išlaidos politinei reklamai yra politinės kampanijos išlaidos, įgyti turtinių prievolių dėl išlaidų politinei kampanijai gali tik užsiregistravę savarankiški politinės kampanijos dalyviai ir išlaidos turi būti apmokėtos iš politinės kampanijos sąskaitos. Trečiųjų asmenų reglamentavimo trūkumas mažina politinių kampanijų finansavimo skaidrumą. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija taip pat yra rekomendavusi⁵⁸ Lietuvai „svarstyti galimybę kampanijų finansavimo kontekste tiksliau apibrėžti terminą „trečiosios šalys“ ir pritaikyti šioms grupėms reikalavimus, pvz., dėl aukų, išlaidų ribų bei ataskaitų teikimo“.

55. Nesant trečiųjų asmenų reguliavimo, panašiomis situacijomis, kai nustatomas politinės kampanijos dalyvis, kurio interesais paskleista kitų asmenų apmokėta politinė reklama, užtikrinant politinių kampanijų finansavimo skaidrumą ir dalyvių lygiateisiškumą, išlaidos politinei reklamai pripažįstamos politinės kampanijos dalyvio, kurio interesais paskleista politinė reklama, išlaidomis ir vertinamas jų finansavimo teisėtumas, pvz., VRK 2019 m. spalio 17 d. sprendimas Nr. Sp-393 „Dėl visuomeninio rinkimų komiteto „Prezidento Rolando Pakso judėjimas“ 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinės kampanijos išlaidų pripažinimo“.

56. Šiuo atveju, nenustačius konkretaus kampanijos dalyvio, kurio interesais (naudai) buvo pagamintas ir išplatintas leidinys „Viso gero, Valdemarai?“, galimas tik teorinis vertinimas.

57. Kampanijų finansavimo įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje numatyta, kas laikoma šiurkščiais šio įstatymo pažeidimais:

1) politinės kampanijos dalyvio finansavimas šio įstatymo 12 straipsnyje numatytomis nepriimtinais aukomis;

2) jeigu politinės kampanijos dalyvis priima sprendimus naudoti politinei kampanijai aukas, gautas iš asmenų, kurie neturi teisės finansuoti politinių kampanijų, ar iš neleistinų politinės kampanijos finansavimo šaltinių;

3) jeigu politinės kampanijos dalyvis sudaro politinės kampanijos finansavimo sutartis pažeisdamas šio įstatymo reikalavimus;

4) žinomai neteisingų duomenų pateikimas politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje;

⁵⁷ <https://www.facebook.com/andrius.tapinas/posts/10221839302124984>

⁵⁸ Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos ataskaita apie 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus,

- 5) nustatyto didžiausio politinės kampanijos išlaidų dydžio viršijimas 10 ar daugiau procentų;
- 6) jeigu politinės kampanijos dalyvio išlaidos nedeklaruotai politinei reklamai arba nedeklaruotos politinės kampanijos išlaidos sudaro 10 ar daugiau procentų nustatyto didžiausio politinės kampanijos išlaidų dydžio;
- 7) jeigu politinės kampanijos dalyvio nedeklaruotos politinei kampanijai gautos lėšos sudaro 10 ar daugiau procentų nustatyto didžiausio politinės kampanijos išlaidų dydžio;
- 8) saugotinių dokumentų praradimas, kita veikla, dėl kurios negalima nustatyti, ar politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos finansavimo ataskaita atitinka tikrovę;
- 9) paslėptos politinės reklamos skleidimas, jeigu išlaidos paslėptai politinei reklamai sudaro 10 ar daugiau procentų nustatyto didžiausio politinės kampanijos išlaidų dydžio;
- 10) politinės reklamos skleidimas per užsienio transliuotojus pažeidžiant šio įstatymo reikalavimus politinei reklamai;
- 11) šio įstatymo 16 straipsnio 3 dalyje nustatytų išlaidų agitaciniais siužetams politinės kampanijos metu viršijimas.

58. Šiuo atveju aktualus leidinio išleidimo ir platinimo kainos vertinimas pagal politinės kampanijos dalyviams nustatytą didžiausią politinės kampanijos išlaidų dydį (toliau – išlaidų limitas). Vertintina, ar išlaidos nedeklaruotai politinei reklamai, nedeklaruotos politinės kampanijos išlaidos, išlaidos paslėptai politinei reklamai neviršija 10 procentų išlaidų limitu.

59. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo daugiamandatėje rinkimų apygardoje kandidatų sąrašą kėlusios politinės partijos politinės kampanijos išlaidų limitas yra 1,2 mln. eurų. Nustatytos leidinio leidybos ir platinimo išlaidos sudaro 14 844,57 Eur, arba 1,24 proc., išlaidų limitu. Todėl nesiūloma pripažinti šiurkščiu Kampanijų finansavimo įstatymo pažeidimu.

60. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad leidinio leidybos ir platinimo išlaidos gerokai mažesnės nei politinės kampanijos dalyvių. Pvz., pati LLRA-KŠS 2020 m. spalio 28 d. VRK informacinėje sistemoje pildomame politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraštyje buvo deklaravusi 489 964,82 Eur išlaidų, tai yra daugiau nei 33 kartus didesnę sumą. Deklaruotos išlaidos politinei reklamai, 2020 m. spalio 28 d. duomenimis, sudaro 397 882,91 Eur, tai yra beveik 27 kartais daugiau nei kainavo aptariamo leidinio leidyba ir platinimas.

61. Kaip jau minėta, analizuojant A. Tapino ir VŠĮ „Laisvės TV“ skleistą informaciją, nustatyta, kad buvo kviečiama aktyviau dalyvauti rinkimuose, taip pat buvo kalbama apie biuletenių gadinimą neturint už ką balsuoti, tai yra rinkėjų aktyvumas ir negaliojančių biuletenių skaičius gali būti įvertinti.

61.1. Lyginant 2020 metų Seimo rinkimus ir 2016 metų Seimo rinkimus, rinkėjų aktyvumas 2020 metų Seimo rinkimuose yra mažesnis (47,22 proc., 2016 m. – 50,27 proc.), taip pat mažiau ir negaliojančių biuletenių (3,51 proc., 2016 m. – 4,12 proc.).

61.2. Rinkėjų aktyvumui įtakos galėjo turėti ir kiti veiksniai. Lyginant su 2016 metų Seimo rinkimais, labiausiai rinkėjų aktyvumas išaugo balsuojant užsienyje (galimai dėl naujos Pasaulio lietuvių apygardos įsteigimo) ir Neringos bei Elektrėnų savivaldybėse. Visur kitur sumažėjo nuo 0,74 proc. iki 6,78, o Raseinių rajone, kuriame 2020 m. spalio 11 d. buvo įtempta situacija dėl COVID-19 pandemijos, aktyvumas sumažėjo net 16,63 proc.

61.3. Negaliojančių biuletenių skaičius 2020 metais sumažėjo (nuo 52 469 biuletenių 2016 metais iki 41 465 biuletenių 2020 metais), padidėjo tik balsuojant užsienyje ir nežymiai Vilniaus rajone (buvo 1 330, šiemet 1 361).

61.4. Lyginant 2016 ir 2020 metais už LLRA-KŠS paduotus balsus, nustatyta, kad 2020 metais už šią partiją balsavo 13 424 rinkėjais mažiau nei 2016 metais. Tačiau ne tik LLRA-KŠS, bet ir kitos valdančiojoje daugumoje esančios politinės partijos, lyginant su 2016 metais, gavo mažiau balsų. LLRA-KŠS gautų balsų skaičius sumažėjo 19,23 proc., Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos – 25,29 proc. Lietuvos socialdemokratų darbo partija įsteigta po 2016 metų Seimo rinkimų. Palyginus 2020 metais Lietuvos socialdemokratų darbo partijos ir Lietuvos socialdemokratų partijos gautus balsus su 2016 metais Lietuvos socialdemokratų partijos gautais balsais, gautų balsų sumažėjo 20,56 proc.

61.5. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tiek 2016 metais, tiek 2020 metais, tik 3 iš 71 vienmandatės rinkimų apygardos Seimo nariai išrinkti pirmame ture, abu kartus po 2 LLRA-KŠS keltus kandidatus tose pačiose rinkimų apygardose (Šalčininkų–Vilniaus Nr. 56 ir Medininkų Nr. 57). Ir 2016 metais, ir 2020 metais dar po 2 LLRA-KŠS kandidatus dalyvavo pakartotiniame balsavime, iš kurių po vieną buvo išrinkti Seimo nariais.

62. Taigi, atsižvelgiant į rinkėjų aktyvumą, negaliojančių biuletenių skaičių ir valdančiosios daugumos politinių partijų gautus balsus bei rinkimų rezultatus vienmandatėse rinkimų apygardose, pažymos rengėjų nuomone, LLRA-KŠS gautų balsų sumažėjimas atitinka bendras 2020 m. Seimo rinkimų tendencijas.

Dėl Laisvės partijos propagavimo

63. Pareiškėjas skunde (žr. pažymos 9.2 papunktį) nurodė: „Pažymėtina, kad šiuose Seimo rinkimuose dalyvavo ir nauja partija – Laisvės partija, kurios pavadinimas sutampa su Andriaus Tapino valdomos VŠĮ „Laisvės TV“ pavadinimu, o pats A. Tapinas ne kartą viešai skelbė, kad jis palaiko ir ragina balsuoti už Laisvės partijos iškeltus kandidatus, nesilaikant įstatymo reikalavimų dėl politinės reklamos ir agitacijos žymėjimo politinės kompanijos laikotarpiu. Pavyzdžiui, 2020 m. spalio 5 d. savo asmeninėje socialinio tinklo „Faceebook“ paskyroje jis paskelbė įrašą, kuriame reiškia palaikymą Laisvės partijos kandidatėi Evelinai Dobrovolskai, kuri yra iškelta kandidatė tiek vienmandatėje apygardoje, tiek daugiamandatėje apygardoje“.

64. Vši „Laisvės TV“ veikia nuo 2016 metų⁵⁹, Laisvės partija įsteigta – 2019 metais⁶⁰.

65. Laisvės partijos kandidatų sąrašė daugiamandatėje rinkimų apygardoje buvo įrašyti 74 kandidatai, 35 iš jų kelti ir vienmandatėse rinkimų apygardose. „Laisvės TV“ laidose buvo minima viena (Evelina Dobrovolska) iš 74 Laisvės partijos kandidatų. Buvo minimi ir kitų partijų (Darbo partijos, Lietuvos socialdemokratų partijos) kandidatai.

66. Įvertinus „Laisvės TV“ ir Andriaus Tapino skleistos informacijos turinį, nenustatyta, kad buvo propaguojama Laisvės partija.

Dėl kompromituojančios medžiagos ir atsakomosios nuomonės paskelbimo

67. Kompromituojančios medžiagos ir atsakomosios nuomonės paskelbimas reglamentuojamas Seimo rinkimų įstatymo 53 straipsnyje, kuriame numatyta:

1. *Jeigu, Vyriausiajai rinkimų komisijai paskelbus kandidatus ir kandidatų sąrašus, visuomenės informavimo priemonė paskelbia partiją, iškėlusią kandidatų sąrašą, kompromituojančią medžiagą (vėliausiai tokius duomenis galima skelbti: visuomenės informavimo priemonėje, kuri leidžiama daugiau kaip 3 kartus per savaitę, – likus 5 dienoms iki rinkimų, kitose visuomenės informavimo priemonėse – likus 10 dienų iki rinkimų, bet visais atvejais kompromituojanti medžiaga apie partiją, iškėlusią kandidatų sąrašą, gali būti paskelbta ne vėliau kaip priešpaskutiniame iki rinkimų visuomenės informavimo priemonės leidinio numeryje), ji privalo suteikti galimybę partijai pareikšti atsakomąją nuomonę. Atsakomąją nuomonę sudaro paskelbtos kompromituojančios medžiagos trumpas išdėstymas ir atsakymas. Ji paprastai negali būti daugiau kaip 3 kartus ilgesnė už kompromituojančią medžiagą. Visuomenės informavimo priemonė atsakomąją nuomonę turi paskelbti ne vėliau kaip per 7 dienas po to, kai ji buvo pareikšta, ir ne vėliau kaip likus 2 dienoms iki draudimo vykdyti rinkimų agitaciją pradžios. Jeigu visuomenės informavimo priemonė negali per šio įstatymo nustatytą laikotarpį pati paskelbti atsakomosios nuomonės, ji turi pasirūpinti savo lėšomis paskelbti atsakomąją nuomonę kitoje visuomenės informavimo priemonėje.*

2. *Kompromituojanti medžiaga yra tokia medžiaga, kuria siekiama paveikti rinkėjus, kad šie nebalsuotų už konkrečios partijos iškeltus kandidatus, ir kurioje pranešama partijai (jos skyrių ar padalinį) negatyviai apibūdinanti žinia. Visuomenės informavimo priemonės paskelbta nuomonė (skirtingai nuo žinios, nuomonei netaikomi tiesos kriterijai) apie partiją, taip pat ir negatyvi, nepripažįstama kompromituojančia medžiaga ir nesuteikia teisės reikalauti paskelbti atsakomąją nuomonę. Reikalavimas paskelbti atsakomąją nuomonę taip pat gali būti netenkinamas, jeigu: medžiaga paskelbta ne apie tą partiją; paskelbta medžiaga nėra kompromituojanti; kompromituojančią medžiagą apie partiją paskelbė jos pačios iškeltas kandidatas; medžiagoje nėra jokių partijai apibūdinančių žinių; partija pasinaudojo atsakomosios nuomonės teise.*

⁵⁹ https://lt.wikipedia.org/wiki/Laisvės_TV

⁶⁰ <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1075255/oficialiai-iregistruota-laisves-partija>

3. *Atsakomąją nuomonę partija visuomenės informavimo priemonei pateikia per savo atstovą rinkimams prie Vyriausiosios rinkimų komisijos arba per savo atstovą rinkimams prie apygardos rinkimų komisijos. Jeigu atstovas rinkimams laiku pateikė visuomenės informavimo priemonei atsakomąją nuomonę, bet ji nebuvo paskelbta, atsakomoji nuomonė Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu skelbiama per Lietuvos nacionalinį radiją ar televiziją ir už tai apmokama pagal reklamos skelbimų kainas. Šiuo atveju visuomenės informavimo priemonė privalo Vyriausiajai rinkimų komisijai sumokėti dvigubą šio paskelbimo kainą.*

4. *Jeigu kompromituojanti medžiaga buvo paskelbta laikotarpiu, kuriuo ji pagal šį įstatymą negali būti skelbiama, atsakomoji nuomonė Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu skelbiama per Lietuvos nacionalinį radiją ar televiziją ir už tai apmokama pagal reklamos skelbimų kainas. Šiuo atveju visuomenės informavimo priemonė privalo Vyriausiajai rinkimų komisijai sumokėti trigubą šio paskelbimo kainą.*

68. Pareiškėjas nurodo (pranešime, kurio reg. Nr. 1-4730(7.9), kad „VŠĮ „Laisvės TV“ pažeidė Seimo rinkimų įstatymo 52 ir 53 straipsniuose nustatytus imperatyvius draudimus skleisti kompromituojančią medžiagą apie kandidatą ir (ar) kandidatų sąrašą iškėlusią partiją iki rinkimų likus 10 dienų, taip pat imperatyvų tų pačių teisės normų reikalavimą kiekvienu atveju suteikti galimybę kandidatui ir (ar) kandidatų sąrašą iškėlusiai partijai pateikti savo atsakomąją nuomonę.

68.1. 10 dienų terminas taikytinas visuomenės informavimo priemonėms, kurios leidžiamos daugiau kaip 3 kartus per savaitę. Formuluoatė *leidžiamos daugiau kaip 3 kartus per savaitę* suponuoją, kad kalbama apie spaudą ir tiksliai apibrėžiami kompromituojančios medžiagos spaudoje skelbimo terminai. Televizijoje, radijuje, internete, kuriame informacija skelbiama nuolat, neturėtų būti taikomas terminas 10 dienų terminas. Atsižvelgtina į šį sakinį: „*Visais atvejais kompromituojanti medžiaga apie partiją, iškėlusią kandidatų sąrašą, gali būti paskelbta ne vėliau kaip priešpaskutiniame iki rinkimų visuomenės informavimo priemonės leidinio numeryje*“, tai yra, svarbu užtikrinti, kad asmuo, apie kurį paskelbta kompromituojanti medžiaga, spėtų pateikti atsakomąją nuomonę ir kad atsakomoji nuomonė būtų paskelbta. Įstatymų leidėjas yra apibrėžęs specialią tvarką (Seimo rinkimų įstatymo 53 straipsnio 4 dalis), kaip turi būti skelbiama atsakomoji nuomonė, jeigu kompromituojanti medžiaga buvo paskelbta vėliau.

69. LLRA-KŠS nesikreipė dėl atsakomosios nuomonės paskleidimo Seimo rinkimų įstatymo 53 straipsnyje numatyta tvarka, tai yra pati politinė partija per savo atstovą rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje arba per savo atstovą rinkimams apygardos rinkimų komisijoje turi pateikti atsakomąją nuomonę, kurią sudaro paskelbtos kompromituojančios medžiagos trumpas išdėstymas ir atsakymas. Negavus tokio kreipimosi nei dėl leidinio, nei dėl kitos Andriaus Tapino ar VŠĮ „Laisvės TV“ paskelbtos informacijos, VRK negalėjo kreiptis į visuomenės informavimo priemonę dėl atsakomosios nuomonės paskelbimo. Be to, kaip teigiama VŠĮ „Laisvės TV“ ir Andriaus

Tapino atsakymuose, LLRA-KŠS buvo siūloma pateikti savo poziciją, kuri būtų buvusi paskelbta aptariamame leidinyje (pačiame leidinyje yra nurodoma, kad LLRA-KŠS buvo siūloma pasisakyti, bet atsakymų nesulaukta). Iš viešai skelbiamos informacijos matoma, kad LLRA-KŠS kandidatė buvo siūloma dalyvauti vienoje iš Andriaus Tapino vedamų laidų, tačiau kandidatė į laidą neatvyko. Pati LLRA-KŠS savo atsakyme VRK nurodė, nesikreipė nei į VšĮ „Laisvės TV“, nei į Andrių Tapiną dėl galimybės dalyvauti ir pasisakyti diskusijose.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma:

1. Pripažinti, kad leidinys „Viso gero, Valdemarai?“ yra laikytinas neigiamą Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos politinę reklamą.
2. Pripažinti, kad apmokėjus politinės reklamos išlaidas ne iš politinės kampanijos sąskaitoje esančių lėšų buvo pažeista Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 14 straipsnio 1 dalis.
3. Nelaikyti šiurkščiu Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimu 2 punkte nurodyto pažeidimo.
4. Perduoti Visuomenės informavimo etikos komisijai nagrinėti Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus surinktą tyrimo medžiagą su prašymu įvertinti VšĮ „Laisvės TV“ ir Andriaus Tapino skleistą informaciją apie akcijas „Viso gero, Valdemarai?“ ir „Viso gero, Voldemortai“ pagal Visuomenės informavimo etikos kodekso 25, 26, 27, 28 straipsnius ir pateikti VRK sprendimą.
5. Kreiptis į Seimą, kad būtų svarstoma būtinybė reglamentuoti trečiųjų asmenų dalyvavimą politinėje kampanijoje, numatant finansavimo šaltinius, deklaravimo ir žymėjimo prievolę bei galimą išlaidų limitą.

Skyriaus vedėja

Lina Petronienė

Vyriausioji specialistė

Estera Miežytė

